

MEDIAVIRUS

Simon Watney puhuu AIDSin representaatioista

Simon Watney on englantilainen kuvatutkija, semiootikko, kriitikko ja kulttuuritutkija, joka on AIDS-epidemi-
an alkuaajoista lähtien tutkinut Aidsia yhteiskunnan pelko-
ja heijastavana kulttuurisena ilmiönä. Watney on Terrence Higgins Trustin, jota voi verrata Suomen AIDS-tukikeskukseen, terveyskasvatusryhmän vetäjä. Hän on valokuvan historian ja teorian vanhempi lehtori The Polytechnic of Central London -korkeakoulussa ja on julkaissut lukuisia AIDSiin, homokulttuuriin, valokuvaan, elokuvaan, televisioon, videoon liittyviä artikkeleita. Simon Watney on ollut Iso-Britannian merkittävimmän elokuvatutkimuksellisen aikakauslehden *Screenin* toimitusneuvoston jäsen vuodesta 1982 lähtien. Hän on kirjoittanut *Screenin* lisäksi esimerkiksi *Octoberiin* ja *Gay Man* -lehtiin sekä julkaissut muun muassa kirjan *Policing Desire: Pornography, AIDS and the Media* (1987), joka tutkii joukkotiedotusvälineiden suhdetta AIDSiin, ja toimittanut **Erica Carterin** kanssa kokoelman *Taking Liberties: AIDS and Cultural Politics* (1989). Suomessa Simon Watney luennoi toukokuun 1989 lopulla AIDS-tukikeskuksen, KSL:n ja SETA:n järjestämässä seminaarissa "AIDS-ilmiö ja julkisuus".

Tämä haastattelu tehtiin Simon Watneyn Suomen vierailun yhteydessä Helsingissä 19.5.1989. Haastattelujoina olivat **Hanna Kangasniemi** ja **Martti Lahti**.

Millaisia vaikutuksia AIDSilla - tai pikemminkin AIDSin retoriikalla - on ollut sukupuoli-ideologioihin ja sukupuolen representaatioihin?

Tämä on mielestäni hyvin kiinnostava kysymys. Olen kirjoittanut aiheesta artikkelin "The Rhetoric of AIDS", joka julkaistiin *Screenissä* (Vol 27, No 1 (Jan-Feb 1986)),

joka on tietääkseni yhä ainoa englantilaisissa elokuvan- tai kulttuurintutkimuslehdissä julkaistu AIDSin representaatiota käsittelevä artikkeli.

Kysymystä AIDSin suhteesta sukupuoleen ei käsittääk-
seni ole lainkaan nostettu esiin. Feministeille AIDSin merkitys on paljolti siinä, miten se vaikuttaa laajempiin naisten terveyteen liittyviin kysymyksiin. Naisen, jolla on AIDS tai HIV, on usein pakko pysyä anonyymina, kuulumattomissa ja näkymättömissä. Mikä hänen seksuaalinen suuntautumisensa onkin, hän voi kohdata ongelmia lastensa holhoamisoikeuden, perheensä tai rakastajiensa kanssa. Päälimmäisenä AIDSin suhteessa sosiaaliseen sukupuoleen on naisten pysyminen/pitäminen hiljaisina, enkä tiedä brittiläisten feministien tarttuneen tähän näkökulmaan. Naisliike ei myöskään ole nostanut esiin gynekologisia ongelmia, joihin HIV-positiiviset naiset lähes välttämättä törmäävät. Tämä on minusta outoa, mutta pitäisi tutkia koko brittiläisen naisliikkeen historia, jotta vaikenemisen syyt selviäisivät.

Miten AIDS on vaikuttanut maskuliinisuuden käsitteeseen?

En usko, että AIDSia on käytetty millään tavoin radikaalisti suhteessa maskuliinisuuteen. Kiinnostava puoli tässä kysymyksessä on, miten 70-luvulta lähtien vaadittu, konstruoitu homomiehen (gay man) kategoria uhkaa perinteisiä seksuaalisuuden ja sukupuolen kategorioita. Perinteisesti *homoseksuaalin* identiteettiin on liitetty ideologinen oletus, että homomiehet on jotenkin salaperäisesti sukupuolistettu ruumiissa, jossakin anatomian osassa.

AIDSia käytetään ideologisesti, tiedostamattoman talsolla, palauttamaan seksuaalisuus käsitys, jonka mukaan

normaalina heteroseksuaalisuutta uhkaa *perverssi*, patologinen sukupuolten väliseen sekaannukseen perustuva homoseksuaalisuus. Tässä näemme, miten seksuaalisuuden ja sukupuolen rakenteet liittyvät toisiinsa. Emme siis ymmärrä seksuaalista vallankäyttöä tai seksuaalisia identiteettejä, jos tarkastelemme vain seksuaalisuutta tai sukupuolta. Keskeistä on kahden systeemin - sukupuolen sosiaalisen rakenteen ja seksuaalisuuden psykologisen rakenteen - yhteenliittyminen. Omassa työssäni onkin pitkään näkynyt skeptisyys sitä feminististä teoriaa kohtaan, joka puhuu vain sukupuolesta tai puhuu sukupuolesta sulkeis- tamalla seksuaalisuuden. Vastaavasti tietysti seksuaalisuuden analyysi, joka ei ota huomioon sukupuolta, on yhtä hyödytöntä.

Otit esille seksuaalisuuden ja sukupuolen yhteyden sekä toisaalta AIDSin käytön homoseksuaalisuuden uudelleenpatologisoinnissa. Miten näet AIDSin vaikuttaneen homokulttuuriin tai homoidentiteettiin?

Mielestäni voimme ajatella homoutta kahdelta suunnalta: toinen on historiallinen, taloudellinen ja sosiaalinen, toinen on psykkinen. Yksi elokuvateorian ja myös poliittisen analyysin suurimmista ongelmista viime vuosina on ollut se, kuinka suhteuttaa sosiaalinen ulottuvuus psykkineseen.

AIDSin retoriikka suojaa ihmisiä ajatukselta, että HIV voisi millään tavoin uhata heitä. Tämä ei ole tyypillistä ainoastaan Englannille, vaan muuallakin pyritään heijastamaan AIDS Afrikkaan tai yleensäkin ulkomaille, huolimatta siitä että virus on tavalla tai toisella vaikuttanut lähes kaikkiin ihmisryhmiin ympäri maailmaa. Mutta heteroseksuaalinen järjestelmä jatkaa entisellään, vaikka tämä tuntuu järjettömältä esimerkiksi Englannissa, siinä määrin kuin epidemia on siellä jo levinnyt. Amerikkalaiset lääkärit vertaavat tilannetta Hiroshiman jälkeiseen päivään: mikään ei enää tule olemaan ennallaan. Osin tämä on ehkä liioittelua, mutta jos todella haluamme pysäyttää epidemian, meidän on epäilemättä totuttauduttava ajatukseen turvaseksistä. Siihen voidaan päästä joko pelottelemalla ihmiset puritanismin tradition mukaisesti tyystin seksistä tai tarjoamalla heille yhtenäisyyden ja kollektiivisen voiman tuntua, mahdollisuutta kehittyä yhdessä naisina, miehinä, homoina, heteroina. Haaste on valtava mutta kiehtova, sekä todellisuuden että representaation tasoilla.

AIDSin vaikutus homo-identiteettiin nostaa esiin kansalliset kulttuurierot. On kulttuureita, joissa homomiesten on ollut suhteellisen helppo tunnistaa oma ihmisarvonsa, kuten esimerkiksi Hollannissa ja Tanskassa. Englanti ja Ranska puolestaan poikkeavat näistä täysin. Homomiehet ovat haavoittuvaisempia HIV:lle, ehkä jo siksi että heillä ei ole selvää homo-identiteettiä. Olen omista kirjoituksistani puhunut miehistä, jotka ovat homoja seksuaaliselta mutta eivät sosiaaliselta identiteetiltään. He ovat, käytäkseni vanhaa englantilaista ilmaisu, "queer", eivät

homoja. Englannin myötäilevä homokulttuuri on tässä mielessä hauras ja haavoittuvainen thatcherismin ideologisten hyökkäysten edessä. Ihmiset ovat samalla haavoittuvampia myös HIV:lle kuin Hollannin tapaisessa maassa, jossa on helpompi vedota vaikkapa kansalaisoikeuksiin tai perustuslailliseen moniarvoisuuteen.

Yksi ongelmistamme Englannissa on luullakseni se, että olemme ajaneet homojen ja lesbojen asiaa amerikkalaisen kansalaisoikeusmallin mukaisesti. Se tuntui 1970-luvulla välttämättömältä, ja olin siinä itsekkin mukana. Kampanjoimme mustien, homojen, naisten, skottien ja niin edelleen oikeuksien puolesta. Tämä pakotti kuitenkin aina tavallaan mukautumaan valtion valtaan myöntää erillisille ryhmille erilliset oikeudet. Tämä taas ei vastaa pluralistisen demokratian vaatimuksia. Tarvitsemme sellaisia politiikan muotoja, jotka antavat mahdollisuuden ja kannustavat kehitykseen kohti demokraattisempaa kansalaisuutta. Tässä kehityksessä seksuaalisten vähemmistöjen osuus on keskeinen.

On kiinnostavaa, kuinka Thatcher puhuu kansalaisuudesta. Hänelle kansalaisuus on lainan ottamista, asunnon ostamista, osakkeiden omistamista, mikä on surkastunut, markkinalähtöinen käsitys kansalaisuudesta. Minä ajan takaa lakiin ja demokratiaan eikä markkinavoimiin perustuvaa kansalaisuutta. Meidän on vaadittava perustuslaillista oikeutta olla kansalaisia, eikä pelkkiä kruunun alaisia.

Michel Foucault puhuu artikkelissaan "On Governmentality" (julkaistu englanniksi *Ideology & Consciousness* -lehdessä no.6, 1979), kuinka me myönnymme poliittisten voimien valtaan tiettyjen luonnollisina pidettyjen kategorioiden, kuten perhe, kansa, perinteiset arvot ja niin edelleen, suojelemisen nimissä. Valtio käyttää valtaansa kontrolloimalla ihmisiä ja ihmisten omalla suostumuksella heidän kehojaan mm. rokotusten ja syntyvyydensääntösten kautta.

Tämä on mielestäni hedelmällinen lähtökohta miettiä suhdettamme valtioon: useimmat meistä eivät tavallisesti ajattele, että olisimme sopineet mistään valtion kanssa. Mutta kriisin hetkellä ymmärrämme valtion kontrolloivan roolin ja lakkaamme pitämästä kiinni tiedostamattomista sopimuksistamme. Tällainen hetki on nyt ajankohtainen homomiehille Britanniassa. Olemme äkkiä tietoisia valtiosta, koska huomaamme ettemme ole laisinkaan poliittisesti edustettuina. Meiltä evätään kunnollinen terveydenhuolto, yhteiskunta demonisoi meidät. Kriisi ilmenee yhtä lailla representaatioissa kuin poliittisessa todellisuudessakin. Tämä on mielestäni hyvin kiinnostavaa ajatella uudenlaista identiteettien muotoutumista.

AIDSin kasvot

Elokuva- ja televisioteorian keskeisiin lähtökohtiin on pitkään kuulunut oletus, että televisio ja elokuva

eivät heijasta todellisuutta vaan pikemminkin konstruoivat sitä. Tämän takia on tietysti keskeistä miten mediat käyttävät AIDSia. Onko AIDS mielestäsi vaikuttanut tapaan, jolla homoja ja lesboja kuvataan elokuvissa ja televisiossa?

Läpi 1980-luvun olen omassa työssäni - Victor Burginia seuraten - tehnyt jaon politiikan representaation ja representaation politiikan välille. Edellisestä puhun siinä mielessä, että tiedämme politiikan tapahtuvan tietyissä paikoissa, kuuluvan tiettyihin yhteiskunnan osa-alueisiin, kuten puolueisiin, ammattiyhdistyksiin, mielenosoituksiin. Me tiedämme miltä politiikka näyttää, voimme kuvata sitä kameroillamme. Representaation politiikka taas liittyy subjektiviteettiin ja fantasiaan, siihen kuinka meidät värvätään omaksumaan tietyt käsitykset itsestämme

Representaation politiikan teoretisointi, joka sinänsä on AIDSin retoriikan tutkimisen tärkeä lähtökohta, on mielestäni alkanut viime aikoina osoittaa riittämättömyytensä siinä mielessä, että representaation politiikalla on kiinteä aktuaalinen vaikutussuhde politiikan representaatioon. Jos representaatiota ei pidetä pelkkänä ennaltamäärätyn todellisuuden heijastumana, sen merkitys on keskeinen tavallamme ymmärtää todellisuutta.

Ihmiset ovat pitkän ja monimutkaisen kehityksen myötä kadottamassa niitä suuria, identiteettiä luovia yhteyksiä, joiden varaan läntiset kulttuurit on rakennettu. Näiden yhteyksien - erityisesti luokkayhteyksien - horjussa etsitään uusia kiinnekohtia identiteetin säilyttämiseksi. Seksuualisuudesta on nähdäkseen erityisesti Britanniassa tullut tällainen kiinnekohta. Käsitteen "heteroseksuaalinen yhteisö" ilmaantuminen on selvä merkki siitä, että seksuaalisuus on ottamassa yhteiskuntaluokan aseman organisoivana kategoriana. On tärkeää huomata AIDSin merkitys heteroseksuaalisen ryhmäidentiteetin vahvistamisessa.

Television tapa käsitellä AIDSia on osin muuttunut: alussa AIDSiin sairastuneet esitettiin kuin toiselta planeetalta tunkeutuneina hirviöinä. Nytemmin AIDSin olemassaolon on vähitellen mukauduttu, joskin tietyin varauksin. Englannin television tavalla kuvata AIDSia ei vieläkään ole paljoa tekemistä sairauden kanssa kosketuksiin joutuneiden ihmisten ja yhteisöjen todellisten kokemusten kanssa. Yhä halutaan pitää yllä ideologiaa ja psyykkisiä raja-aitoja ja heteroseksuaalista identiteettiä palauttamalla mieliin uhkaavia muistikuvia patologisesti määritellystä homoseksuaalisuudesta. Esimerkiksi Thatcher ja Reagan ovat ajaneet tällaista ideologiaa. Heillä perhe ja valtio liittyvät kiinteästi toisiinsa, ja koska homoseksuaalisuus horjuttaa perheen asemaa, horjuttaa se samalla koko yhteiskuntaa.

AIDS ei ole televisiossa yleensä uutinen. Joskus tosin voidaan puhua vaikkapa rokotuksista - siis niiden kannalta jotka eivät ole tartuntaa saaneet. Mutta sairastuneiden asemassa ei ole uutisoimista, koska heitä ei pidetä täysivaltaisina kunnan kansalaisina. Oma syytänensä sairastui-

vat, eikä heistä siis tarvitse välittää, näinhän ajatus kulkee.

Ajankohtaisohjelmissa näemme AIDSin toisinaan humanistisen päätöksen loisteessa mutta aina siten, että se vahvistaa biolääketieteellistä ja poliittista arvovaltaa - valtio taistelemassa puolestamme ja suojelemassa meitä hirtävältä uhalta. AIDSia käytetään laajalti hyväksi tukemaan ajatusta, että terveyskasvatus ja valtio suojelevat terveyttämme. Voidaan kuitenkin kysyä, ketkä ovat "me" puhuttaessa *meidän* terveydestämme.

Onko huomattavaa eroa AIDSia sairastavien homojen ja AIDSia sairastavien heteroseksuaalien representaatioiden välillä esimerkiksi tv-dokumenteissa?

Luullakseni erilaisten AIDSiin sairastuneiden ihmisten representaatioissa ei ole eroja. Sekin seurailee muita sukupuoleen liittyviä representaation aspekteja. Se kertoo epäsuorasti sosiaalisesta todellisuudesta, sillä ihmisten, joilla on HIV tai AIDS, alkaa olla mahdotonta esiintyä itsenään kuvaruudussa esimerkiksi työelämässä esiintyvän diskriminoinnin pelosta tai perhesuhteiden takia.

Kysymys on ensinnäkin anonyymisyyden retoriikasta, tummennetuista kasvoista, digitalisoiduista kasvokuvista, hassunnäköisistä vilkkuvista sci-fi-kuvioista, jotka ilmestyvät ihmiskasvojen peitoksi. Niitä on käytetty enemmän AIDSin kuin minkään muun ilmiön yhteydessä. AIDSin oireena voisi melkein pitää kasvojen edessä välkkyvää tietokonekuviota. Voisi kuvitella AIDSiin sairastuneiden kulkevan pitkin katuja vilkkuva suojus kasvojensa edessä, koska brittiläinen televisio esittää heidät sellaisina.

Kasvojen häivyttäminen tuhoaa samastumisen kohteen. Monissa sairautta koskevissa kysymyksissä samastuminen on tärkeää: "Minäkin olen tämän henkilön kaltainen, minä voisin olla tämä henkilö." Jos kasvot poistetaan tai tehdään pelottaviksi, identifikaatiota ei tapahdu. Tämä on hyvin primitiivinen ja yksinkertainen mutta tärkeä mekanismi: kaikenlaiseen sosiaaliseen ja psyykkiseen samastumiseen tarvitaan kasvot. Samastuminen näihin ihmisiin tehdään juuri tällä tavoin systemaattisesti mahdottomaksi.

Tietysti monet etäännyttämistekniikat ovat sosiaalisesti välttämättömiä näiden ihmisten suojelemiseksi, mutta samalla ne vahvistavat heidän marginalisointiaan, heidän psyykkistä rakennettaan toisena ja heidän sosiaalista rakennettaan erilaisena. Tämä puolestaan vahvistaa monia hyvin vaarallisia viestejä HIV-infektioista, erilaisista potentiaalisista riskeistä yleisölle ja katsojalle, miehelle ja naiselle.

Juuri koskaan HIV-infektoituneita ei esitetä esimerkiksi suhteessa perheeseen tai ystäviin. Äskettäin brittiläisessä tv:ssä oli mainio, kahden AIDSiin sairastuneen - toinen seksuaalikäytöstä, toinen huumeiden käytöstä - heteroseksuaalimiehen tekemä dokumentti. Siinä nähtiin hyvin monitasoisesti työväenluokan irlantilainen huumeidenkäyttäjät suhteessa esimerkillisesti tukea suovaan perheen-

seen: ihasuttavat ikääntyneet vanhemmat, jotka eivät olleet mitenkään valmistautuneet sosiaaliseen kriisiin, kun poika paljastuu huumeidenkäyttäjäksi, saati AIDSiin sairastuneeksi. Ja kuitenkin heidän nähtiin sopeutuvan vaikeaan ja tuskaiseen todellisuuteen.

Vastaavasti pojan biseksuaali veli nähtiin työskentelemässä "Frontliners" -nimisessä AIDSiin sairastuneiden järjestössä - yksi Britannian kansallisista järjestöistä - nuorten keskiluokkaisten ja hyvin camp-henkisten valkoisten biseksuaalien kanssa. Veljellä on tyttöystävä, joka tietää että hänellä on AIDS ja että hän on biseksuaali. Siis todella monimuotoinen tilanne, johon suhtaudutaan ohjelmassa itsestäänselvyytenä. Tällaisessa maailmassa tietenkin elämme, mutta muussa tv-maailmassa tällaisiin ongelmiin suhtaudutaan kriiseinä ja katastrofeina, saippuaopperoiden ja dokumenttien konventioiden tyyliin. Meille saatetaan esittää dokumentti biseksuaalisuuden ongelmista tai saippuaopperassa kriisitalanne miehen saadessa selville, että tyttöystävä on biseksuaali tai naisen havaitessa saman miehessään. Meille ei esitetä yhteiskuntaa, jossa tällaiset seikat on eletty läpi, jossa nämä ihmiset ovat ystäviä ja heillä on yhteiset intressit.

Ilmeisesti on alkanut ilmestyä siis myös vastarepresentaatioita? Toinen kysymys, joka edellisestä tuli mieleen, on biseksuaalisuuden ja AIDSin suhde. Onko biseksuaalisuuden konstruktioissa tapahtunut selviä muutoksia?

On tehty sarja vastarepresentaatioita, jonkinlaisia naamiointeja joilla tavallaan suojellaan ja puolustetaan tiettyjä rajoja: miltä huumeidenkäyttäjät näyttää, millainen biseksuaali voisi olla.

Minusta biseksuaalisuuden kysymys on tässä yhteydessä kiinnostava, sillä 1960- ja -70 -luvuilla biseksuaali oli monella tapaa kulttuurinen ihanne sekä psykoanalyysin että poliittisen vapautumisen teorian ja naisliikkeen näkökulmasta. Äkkiä tästä ihannehahmosta tuli pääkonna, kuolettava HIV-pisto ilkeiltä homoseksuaaleilta perheen viattomaan poveen. Tällä hetkellä biseksuaalin määrittelyminen näyttää minusta vaarallisen häilyvältä. Ja kaikki mikä liittyy tähän representaation alueeseen, on kaikessa ristiriitaisuudessaan ilmeisen kiinnostavaa.

Väittäisin, että AIDSin epidemiologiassa biseksuaali mies ymmärretään nyt yksiselitteisesti homomieheksi. Epidemiologit eivät puhu heteroseksuaalien tartuttamista biseksuaaleista; kyse on aina homoseksuaalien tartuttamista heteroseksuaaleista. Tämä on merkittävä muutos. Patriarkaalisilla asenteilla on tässä osuutensa, sillä biseksuaaleista naisista ei AIDS-kommentareissa juuri keskustella. Naisten biseksuaalisuudella ei tietenkään ole merkitystä, sillä sehän on ongelma vain naisille. Kysymys on pohjimmiltaan miehisen biseksuaalisuuden konstruktioista. Viime aikoihin saakka miespuolisella biseksuaalilla ymmärrettiin identiteetiltään heteroseksuaalista miestä, joka harjoitti seksiä myös miesten kanssa. Nyt näkemys

on tyystin muuttunut, sillä luultavasti biseksuaalia miestä pidetään huijarihomona, epärehellisenä miehenä, joka teeskentelee heteroa: on vaimo ja lapset, mutta myös kuolettava salaisuus. Kiinnostava kulttuurinen muutos, joka kestää varmaankin vuosikymmeniä.

Perhettä ja kulttuurista sukupuolieroa suojellaan jälleen rakentamalla selviä ja ylittämättömiä eroja erilaisten seksuaalisuuksien välille?

Ehdottomasti. Perheen suojelusta on nytkin kysymys. Kulttuurityön - valokuvan, elokuvan - kannalta tässä on monenlaisia haasteita. Miten tätä muutosta voidaan ymmärrettävästi havainnollistaa heittäytymättä didaktiseksi tai teoreettiseksi - kuten tässä.

Tähän mennessä olet puhunut lähinnä ajankohtaisohjelmista ja dokumenteista. Noudattavatko fiktiiviset ohjelmat samoja AIDS-retoriikan strategioita ja voisitko antaa tästä joitakin esimerkkejä, koska Suomen televisio ei ole juuri näyttänyt AIDSiin liittyviä fiktiivisiä sarjoja?

Television fiktiiviset ohjelmat ovat olleet hyvin ristiriitaisia ja epätasaisia. Joitain vuosia sitten Englannin televisiossa näytettiin amerikkalainen tv-elokuva *An Early Frost*, joka käsittelee ja konstruoi varsin kiintoisesti epidemiaa. Ohjelma huomioi epidemian olemassaolon, mutta työntää sen kuitenkin toisarvoisena syrjään. Keskeiseksi nousee kriisi, jonka pojan homous aiheuttaa vanhemmille, eikä siis vanhempien homofobian pojalle aiheuttama kriisi. Poika asuu oletettavasti Manhattanilla rakastajansa kanssa, mutta näemme tästä vain joitain vilauksia. Sitten sopivasti ja tarkoituksenmukaisesti, kun poika palaa Manhattanille, hän kuolee. Elokuva loppuu perhekuvaan, jossa ovat isä, äiti, tytär ja isovanhemmat. Poika on kuollut, mutta poikaystävää emme näe. Hänet on mysteerisesti poistettu perhekuvasta. Se on suojeluliike, klassinen psyykinen puolustusele.

Mikään ei vakuuta minua, että asenteet Englannissa olisivat muuttuneet. BBC 2 teki kaksi vuotta sitten televisionäytelmän *Stay As Sweet As You Are*, jossa nuori polytekniikan opettaja makaa (hirvitys!) naisoppilaansa kanssa ja saa HI-viruksen (hirvitys jälleen!). Mies kertoo vaimolleen olevansa HIV-positiivinen. Koko näytelmä käsittelee naisen päätöstä mennäkö testiin vai ei. Tämä on kiinnostavaa, sillä testaus ei ole Britanniassa ollut ideologisesti keskeinen puhuttaessa AIDSista.

Stay As Sweet As You Are on varsin julma ja sadistinen näytelmä. Nainen menee ottamaan AIDS-Testiä isoilla kirjaimilla. Hän ei saa kunnon neuvontaa ja opastusta, mitä ei kuitenkaan nähdä ongelmana, se on vain eräs kerronnan elementti. Aviomies ei myöskään tule mukaan testitilanteeseen. Kukaan aviomies -näytelmän avioparilla on ongelmansa mutta he ovat silti läheisiä - ei antaisi

Intimate Contact.
Pääosissa
Claire Bloom ja
Daniel Massey

vaimonsa hakea yksin tuloksia. Jokainen, joka on joutunut HIV-testiin todellisessa riskitilanteessa, tietää kuinka paljon henkistä painetta siihen liittyy. Jouduthan odottamaan tulosta kaksi viikkoa. Joka tapauksessa nainen saa negatiivisen tuloksen ja näytelmä päättyy siihen.

Toinen esimerkki on saippuaooppera *Intimate Contact*. Jälleen kerran esiintyminen on kiehtovampaa kuin käsikirjoitus. Ohjelma kirjoitettiin 1986 ja tuotettiin saman vuoden lopulla. Englannin televisiossa se nähtiin muistakseni 1987 ja New Yorkissa 1988. *Intimate Contact* on varsin monimutkainen näytelmä, jonka tapahtumat sijoittuvat paljolti yhteen lähiössä asuvaan varakkaaseen ja konservatiiviseen perheeseen. Aviomies on liikemies, vaimo on kotona ja heillä on palvelijoita. Lapset ovat täysin juppeja. Tytär on menossa opiskelemaan valokuvausta. Pojasta on tulossa seuraavissa vaaleissa paikallisen konservatiivipuolueen edustaja. Hyvin thatcherilainen perhe siis.

Rakennelma horjuu, kun perheen isä saa HI-viruksen rakasteltuaan liikematkallaan humalapäissään prostituoitujen kanssa. Elokuvan kerrontaa pilkkovat mitä uskomattomimmat takaumat: miehiä ja naisia temmeltämässä läähättäen keskenään. Miehen ääni kuuluu: "You fucking tart, the filthy fucking tart". Hirvittävää raivoisaa vihaa naisia ja naisten seksuaalisuutta kohtaan; tapahtumaan palataan uudelleen ja uudelleen. Keskellä tätä on ihana ja säädyllyinen **Claire Bloom**, joka esittää vaimoa. Meille kerrotaan, että mies ja vaimo ovat käyttäneet kondomia jo vuosia, joten vaimolla ei ole riskiä. He ovatkin varmaan Englannin ainut viisissäkymmenissä oleva kondomia käyttävä aviopari. He eivät ole myöskään tehneet mitään muuta "inhottavaa ja likaista", joka aiheuttaisi riskin. Katsojan ei tarvitse siis huolestua Clairen puolesta, sillä Claire Bloom on aina puhdas.

Kiinnostavaa ohjelmassa on naisen poliittinen kasvaminen. Hän on aluksi kauhuissaan ja tympääntynyt, eikä halua olla missään tekemisissä miehensä kanssa. Vähitellen nainen saa lisää tietoa AIDSista tavattuaan stereotyyppisen homomiehen, jonka poikaystävä on sairastunut. Hän alkaa ymmärtää jotain, mitä ei kuitenkaan esitetä poliittisena vaan inhimillisenä ulottuvuutena.

Intimate contact on siis kiintoisa kertomus, joka ei

kykene käsittelemään AIDSiin liittyviä ajankohtaisia poliittisia tosiasioita. Ainoastaan yksi lääkäri puhuu koko sarjan aikana. On jotenkin hullua, että koko neljä-viisituntisen sarjan kuluessa valtavan suuressa sairaalassa on vain yksi lääkäri, joka puhuu AIDSista. Ehkä se on parodia kansallisesta terveyspalvelustamme, vaikka tuskin kuitenkaan.

Kasvattava ja opettava elementti, joka tämäntyyppisissä sarjoissa pitää olla, on mielettömimpiä mitä olen nähnyt: lääkäri vie Claire Bloomin eläintarhaan, näyttää apinoita ja sanoo: "If we look at the monkeys we will understand that in the absence of women, male monkeys will have sex with one another". Tämä tarjotaan selityksenä seksuaaliselle moninaisuudelle. Uskomatonta, voimme tiedostaa seksuaalisen moninaisuuden, mutta ainoastaan hyvin biologistisessa, essentialistisessä mielessä. Jos poistat naiset, nämä inhottavat perverssit miehet alkavat himon sanelemina naida toisiaan. Kyseessä on puhtaasti rotuhygieeninen idea, jota liputetaan liberalismina. Kiinnostavaa että vielä vuonna 1987 joku voi puhua seksuaalisesta moninaisuudesta rotuhygienian termein.

Mies kuolee aika nopeasti, kolmannessa jaksossa. Hänenhän on kuoltava, koska hän on tehnyt syntiä. Viimeiset pari tuntia käsitellään perheen selviytymisestä. Poika lähtee

Hong Kongiin pankkialalle. Hänen poliittinen uransa tuhoutuu, koska isällä on AIDS. Vaimo ajautuu porvarillisten ystäviensä ja golf-klubien luota liberaaliksi vapaaehtoiseksi yhteisöyöntekijäksi.

AIDS ei lähestytä sarjassa pelkästään lääketieteellisenä kysymyksenä. Se valaisee monia luokkaan ja seksuaalisuuteen sekä erityisesti sukupuoleen liittyviä sosiaalisia kysymyksiä. Naisen elämä muuttuu täysin AIDSin takia ennen kaikkea sen ideologisten ja sosiaalisten seurausten vuoksi. Samalla nainen siirtyy kokonaan sovinnaisesta passiivisesta roolista aktiiviseen ja itsetietoiseen naiseuteen.

AIDS-fiktiot

Mitä mieltä olet sellaisista elokuvista kuin *The Fatal Attraction*, jossa on vahva perheideologia tai David Cronenbergin *The Fly*, jossa voit selvästi nähdä ruumiin tuhoutuvan? Luuletko näiden elokuvien olevan jotenkin yhteydessä AIDSin retoriikkaan?

Kokonainen populaarielokuvien sarja - lajityyppien ristejä ei vain jokin yksittäinen genre - on saanut vaikutteita AIDSista tai ainakin niiden vastaanotto on saanut vaikutteita yleisön epidemiaa koskevasta tiedosta. Kiinnostavaa tässä on, miten eri tavoin eri lajityypit hyödynsivät epidemian olemassaoloa ja miten elokuvat artikuloivat oman historiansa määräämällä ja tyypittelemällä ta-

valla käsityksiä epidemiasta.

The Fatal Attraction on fantasiaelokuvaa *par excellence*. Se kertoo miesten naisen ruumiista koskevista fantasi-oista. Tässä yhteydessä palaamme kysymykseen sukupuolesta ja katsojuudesta. Kulttuurimme on nykyään tullava toimeen narsismin kriisin kanssa. Joudumme pohtimaan, kuinka teoretisoimme naisen miesten ruumiisiin kohdistaman katseen, naisen haluavan katseen ja kuinka miehet rekisteröivät naisen halun ja aktiivisen katseen. Kriisi näkyy populaarikulttuurissa sarjoina puolustume-kanismeja, kehojen suojaamista ja varustamista. Tämä lienee yhtäältä tarkoitettu herättämään naisten halua, mutta toisaalta se on suojautumista jotain uhkaa vastaan: katseen ja halun kohteena olemista tasapainottavat esimerkiksi valtavat massiiviset lihakset. On kiinnostavaa, että miehet voivat kuvitella itsensä passiiviseksi halun kohteeksi vain, jos he konstruoivat itsensä liioitellusti konventionaalisen maskuliinisen normiston mukaisiksi.

Epäilemättä *The Fatal Attraction* käsittelee keskeisesti ajankohtaista teemaa, miestä joka kokee olevansa halun kohteena, samalla kun hän kokee myös naiset oman halunsa kohteina. Toisin sanoenokuva joutuu tosiasiasa suuriin vaikeuksiin yrittäessään ainakin narratiivin pinta-tasolla esittää sosiaalisen sukupuolen yleisesti konventionaalisen halun objektina.

Eikö tämä kaikki ole toisaalta heijastumaa laajem-masta kulttuurin ilmiöstä, joka on vain usein naamio-itu tai peitetty?

Simon Watney

Katsotaanpa esimerkiksi mitä tahansa Hitchcockin elokuva - Tania Modleski käsittelee tätä hienosti - tämä tarkastelee aina takaa-ajettua miestä, jonka jahtaaminen on usein naisten motiivoima. Tämä on erittäin kiinnostava kysymys. Mitä pelkoja miehessä synnyttää epäkonventionaalinen passiivisuuden kokemus? Kysymyksessä on sekä representaation että todellisuuden konflikti.

Totta kai miehet ovat aina olleet naisten halun kohteita huolimatta kaikista kulttuurin ja feminiinisyyden paineista naamioida asia toisin samaan tapaan kuin naiset ovat olleet miesten kulttuurillisesti kanavoidun halun kohteita. Mutta kulttuurissa ei ole koskaan tunnustettu mitään molemminpuolisuutta tässä suhteessa. Nyt on kuitenkin syntynyt kulttuuri, joka pyrkii tunnustamaan halun kaksipuolisuuden - miehen seksuaalisen passiivisuuden kiihottavuuden ja mielihyvän. Amerikassa nainen voi aivan hyvin sanoa "Nainpa loistavaa kaveria viime yönä". Tätä ei voida sanoa brittienglanniksi. En ole koskaan kuullut yhdenkään englantilaisnaisen sanovan siten kuin kuka tahansa amerikkalainen naispuolinen ystäväni "Nain sitä söpöä poikaa viime yönä". Sehän kuulostaa aivan homomieheltä. Tässä on itse asiassa kiinnostavaa sukupuolinen objektivalinta. Olemme nimittäin tilanteessa, jossa naisen halun kohteena oleva heteromies joutuu meihin iskostetun psyykkisen rakenteen takia kriisiin, "Olenko homoseksuaali?". Tämä tarkoittaa, että taustalla on toinen fantasia homomiehestä nimenomaan passiivisena.

Meidän pitäisi ymmärtää, että kaikki seksuaalisuus on sekä aktiivista että passiivista: kysymys on psyykkisestä identifikaatioiden liikkumisesta, jos Freudia on uskominen. Miehen halu naiseen juontuu samastumisesta tuohon naiseen, ja vastaavasti naisen halu mieheen samastumisesta jollain tavoin mieheen. Tässä on kysymys halun kompleksisesta symmetriasta ja asymmetriasta. Olkoonpa homo- tai heteroseksuaalinen halu, identifikaatioiden liikettä ja kieltoa tapahtuu. Seksuaalisuuden struktuurissa molemminpuolisuus käy kuitenkin mahdottomaksi, koska patriarkaatti ei sitä salli, homofobia ei sitä salli, ja silti samastumista tapahtuu. Mitä tapahtuu heteroseksuaaliselle miehelle joka samastuu naiseen yhdynnässä; mitä hän tekee noille tunteille jotka viestivät että naimisen tai sisään tunkeutumisen kohteena oleminen saattaa tuottaa mielihyvää? Entä miten nainen selvittää samastumisen mieheen joka kokee olevansa penetraation kohteena? Tiedämme että aktiivisuus ja passiivisuus on yhteistä niin miehille kuin naisillekin - seksissä, halussa, fantasiassa. Mutta miten käsitellä noita samastumisen аспекteja jotka eivät ole sopusoinnussa sukupuoliroolin ja seksuaalisuuden kanssa?

Nämä kysymykset ovat luullakseni taustalla halun narraation representaatioissa AIDSin aikakaudella. AIDS näyttäytyy kertovana pohjatekstinä, jossa artikuloituvat monet kiinnostavat psyykkiset ongelmat. Henkilökohtaisesti minua kiinnostaa oman työni kannalta miehen seksuaalisen passiivisuuden tunnustaminen osaksi heteroseksuaalista identiteettiä ja heteroseksuaalista objektivalin-

taa.

Tässä mielessä *The Fatal Attraction* on kiinnostava ja kiehtova elokuva. Sen jälkiä on havaittavissa katsoipa minne tahansa tämän hetken Hollywoodissa. Esimerkiksi *The Gorillas in Mist* tai koko **Sigourney Weaver** -syndrooma tarjoaa tavallaan sarjan tämän teeman variaatioita.

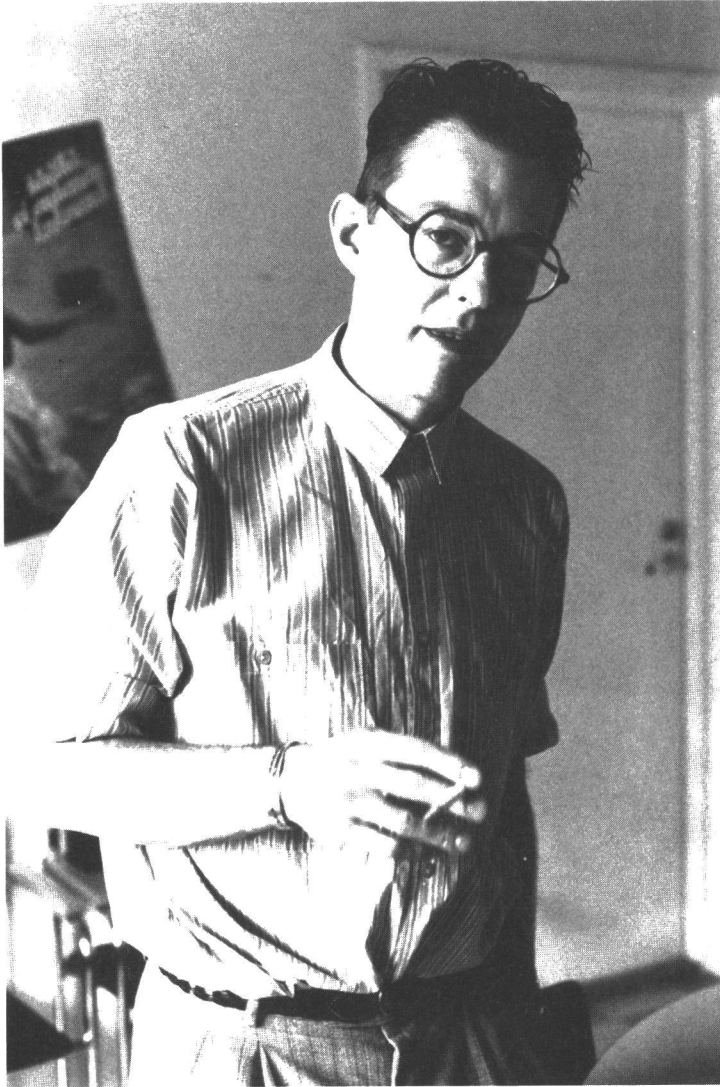
Teorian ja älymystön instituutiot

Kertoisitko työstä, jota tällä hetkellä tehdään aiheesta homot ja televisio tai elokuva, sekä siitä onko AIDS ja clause 28 vaikuttaneet instituutioihin, joissa tätä tutkimusta tehdään?

Minusta kysymys instituutioista ja oppilaitoksista, jotka tukevat tällaista tutkimustyötä, on erityisen keskeinen. Esimerkiksi siihen lontoolaiseeseen collegeen, jossa Victor Burgin ja minä olemme opettaneet, saapuu jatkuvasti luokseni kaikkialta Britanniaasta homo- ja lesbo-opiskelijoita, jotka haluavat työskennellä elokuvan ja valokuvan parissa. Joidenkin opiskelijoiden kanssa olemme muun muassa tehneet elokuvaa teini-ikäisestä homopojasta, joka saapuu Bristolista tapaamaan ystäviään, joista yhdellä on AIDS. He ovat vanhoja ystäviä, eivät harjoita seksiä, mukautuvat tilanteeseen. College yritti estää elokuvanteon, koska heidän mielestään se on vastoin Clause 28:aa. Tietenkään tällä ei ole mitään tekemistä Clause 28:n kanssa; kysymys on vain elokuvaosaston henkilökunnan ennakkoluuloista.

Nekin, jotka ovat aina olleet homofobisia, voivat nyt sanoa primitiivisimmät pelkonsa ääneen, sillä AIDS on oikeuttanut heidät puhumaan realismin nimissä, "ollaapa nyt realisteja". Yleisesti ottaen tämä ei ole välttämättä kielteinen seikka, sillä tilannetta on helpompi käsitellä, jos ihminen sanoo todelliset ajatuksensa ääneen sen sijaan, että katselee minua ystävällisesti hymyillen samalla kun pitää minua jonkinlaisena hirviönä. Täten voidaan kehittää myös todella tehokkaita vastastrategioita.

Mutta palatakseni kysymykseenne. Kiinnostavaa sinänsä, että huolimatta AIDS-epidemiasta Amerikassa on pidetty homoutta ja lesboutta käsitteleviä kursseja ja jopa akateemisia laitoksia on avattu. Yalen vuotuinen konferenssi marraskuussa, Yalen osasto, Columbia N.Y.:n osasto, se mitä tapahtuu Dukessa, Eve Sedgwickin työ, Teresa de Lauretisin työ Santa Cruzissa, Catharine Laudin työ Calais'ssa lesboudesta ja valokuvauksesta. Minäkin olen opettanut siellä, samoin mm. Judith Williamson. Monissa paikoissa Amerikassa kannustetaan aktiivisesti seksuaalisuuden representaation tutkimusta - ja oikeastaan lesbouden ja homouden näkökulmasta, mutta tavallaan on kuitenkin todenmukaisempaa puhua seksuaalisuudesta. Onhan kuitenkin kysymys koko seksuaalipoliittikan kentän representaatiosta.

Englannissa ei tällaisia laitoksia ole. Elokuvantutkimus on siellä painottunut sellaisiin tutkintovaatimuksiin, joiden taustalla on hyvin toisentyyppinen feminismi. Siinä asettuvat vastakkain yhtäältä psykoanalyysia apunaan käyttävä ja sosiaaliseen sukupuolen kysymyksiin keskittyvä feminismi ja toisaalta feminismi, joka tutkii psykoanalyysia ja seksuaalisuutta, mutta ei tarkastele ensisijaisesti elokuvaa. m/f, näitä kysymyksiä eniten käsittelevä julkaisu, ei ole elokuvalehti ensinkään. Dialogia käydään naisliikkeen eri historiallisten linjojen välillä, psykoanalyysin ja teorian eri aspektien välillä, mutta mitään tiettyä tutkimuspaikkaa tai yhtenäistä lähestymistapaa ei ole. Jacqueline Rose ja Homi Bhabha ovat Sussexin yliopistossa, mutta siellä ei voi suorittaa elokuvantutkimuksen loppututkiminta. Taidehistorian laitos on hyvin konservatiivinen - englannin kielen laitoksella voi tosin suorittaa homoseksuaalisuutta käsitteleviä kursseja osana loppututkiminta. Joitakin laitoksia siis on, mutta suoraan sanoen

ne ovat varsin marginaalisia.

Yksi ilmeisen kiinnostava seikka - jonka suhteen oma urani lienee tyypillinen - on lesbo- ja homoälymystön siirtyminen konventionaalisista akateemisista laitoksista muille poliittisen käytännön alueille, tai sitten kokonaan maasta pois. Viime kesänä Janet Wolff, Stephen Heath, Peter Wollen ja Cora Kaplan lähtivät Amerikkaan, Victor Burginkin lähti Amerikkaan. Viisi Britannian merkittävintä psykoanalyysin, seksuaalisuuden ja representaation parissa työskentelevää intellektuellia lähti maasta. Ja siinä on vain viisi ensinnä mieleen tulevaa; jokaista kohti voisi laskea ainakin kymmenen muuta, esimerkiksi valtameren taakse lähteneitä opiskelijoita. Tämä kehitys tuntuu hyvin pelottavalta.

Toisaalta sitten moralisoidaan, että on väärin lähteä meren taa. Minusta se on epäoikeutettua; ymmärrän ja kunnioitan niitä syitä, joiden takia ihmiset lähtevät Britanniasta: tutkimustyö on käymässä vaikeaksi niin taloudellisista kuin henkistäkin syistä. Monet lähtevät varmasti hyvin onnettomina. Maanpakolaisuuden 1900-luvulla pitäisi herättää huolta meissä kaikissa. Muodollisesti poliittinen älymystön maanpako ei tietenkään vertaudu älymystön lähtöön Saksasta 1930-luvulla, joten puhuminen fasismista on tässä yhteydessä absurdia. Joka tapauksessa kyseessä on kuitenkin tosiasiallinen maanpako vallitsevasta toisenlaisesta totalitarismista.

Silti tilanteessa voi nähdä niin haittoja kuin etujakin: klassiseen foucaultilaiseen tapaan se sekä tuottaa että tukahduttaa. Sellaiset kuin Victor Burgin ja minä emme enää opeta perustutkiminta suorittavia yliopisto-opiskelijoita. Toisaalta työskentelemme muilla alueilla, Victor Burgin suhteessa laivastoon amerikkalaiseen kulttuuri-kontekstiin, minä puolestani suhteessa kollektiivisempaan kansanomaisempaan politiikkaan; kirjoitan enemmänkin journalistina lesbouteen ja homouteen liittyvistä asioista ja samalla olen mukana myös akateemisessa maailmassa.

Kysymys siirtymisestä marginaalialueille - tai ainakin sellaisiksi mielletyille - on tosiasiaa jännittävä ja demokraattinen veto. Se merkitsee uutta näkemystä teorian ja teoreettisen käytännön operointipaikoista ja teoreettisen käytännön uutta suhdetta todellisiin poliittisiin ja representaation kysymyksiin. Itse koen jännittävänä mahdoli-

suuden työskennellä representaation politiikan parissa vakavan terveysongelman aikana, osallistua terveyskasvatusjulisteiden ja muun materiaalin suunnitteluun, osallistua kansainväliseen subjektiviteettia, projektiota ja identifikaatiota koskevaan keskusteluun. On erittäin tärkeää, että 1970-luvulla tekemämme työ voidaan laajentaa nyt myös AIDSiin ja muihin vastaaviin kysymyksiin. Viime päivinäkin olen kokenut tällaisen työn erittäin kinnostavan monimuotoisuuden: populaariohjelmaa radioon, populaarihaastatteluja oikeistolaisiin tabloidilehtiin, televisiopätkä, ja nyt tällainen haastattelu.

Kun joutuu puhumaan erilaisille yleisöille eri tavoin, ymmärtää konkreettisesti subjektuuden jakautuneisuuden ja diskurssin merkityksen. Kun huomaa puhuvansa televisiossa hyvin hitaasti, huolellisesti ja selkeästi ja teille taas keskustelemaan sävyyn, ymmärtää välittömästi mikä merkitys erilaisilla instituutioilla on diskurssin rajaamisessa - teidän lukijakuntanne instituutio vs. tv:n katsojakunnan instituutio. (Watney käväisi kesken haastattelun esiintymässä Suomen television ajankohtaisohjelmassa). Teoriassa olemme aina tienneet, mitä työemme merkitsee, mutta nyt monet meistä huomaavat myös käytännössä noiden mallien opetukset. Mitä uusia jakautumia edistykseellisen älymystön subjektuudessamme voimme käyttää hyväksi jatkaessamme tätä työtä? Tämän kysymyksen koen nyt erityisen haastavana.

Miten näet tällä hetkellä kirjasi Policing Desire. Pornography, AIDS and the Media merkityksen, kaksi vuotta sen julkaisemisen jälkeen?

Sen kirjoittamisesta on yli kaksi vuotta. Kirjoitin sen kuudessa viikossa, yhteen menoon, ankarassa vihan puuskassa. Se oli hyvin henkilökohtainen teos, tarkoitettu kriittiseksi keskustelun kommentiksi ja julkaistavaksi hyvin nopeasti. Mutta valitettavasti sen aiottu julkaisija meni nurin, ja sen osti Methuen julkaistakseen sen kuitenkin vasta lähes vuosi kirjoittamisen jälkeen. Koko prosessi oli minusta raivostuttava, mutta halusin päästä sanomaan mielipiteeni julkisesti.

Tietysti jäin Englannissa täysin huomiotta. Kirjaa myytiin vain muutama kappale, ja sen kriitikot olivat murskavia. Muualla maailmassa kirja on sen sijaan ollut todellinen menestys. Niinpä olen aika oudossa tilanteessa: työtäni ja kirjaani ei Englannissa tunneta, kirjaa ei saa mistään eikä se saanut mitään aikaan. New Statesmanissa se tyrmättiin täysin erittäin ilkein sanakääntein.

Mistä luulet tämän vastaanoton ja kritiikin johtuneen?

Se kuuluu osana Britannian vasemmistokulttuurin tortuntareaktioon. Vasemmisto ei ole lainkaan kiinnostunut - ei halua olla - AIDS-ongelmasta, ja se kavahtaa kauhistuen homouteen liittyviä kysymyksiä.

Naisliike puolestaan näki kirjan pornografian puolus-

tuksena, todellisen väkivallan puolustuksena todellisia naisia vastaan. Ja minä kun luulin huolella käyttäneeni hyväkseni mm. Beverley Brownin artikkeleita ja tutkimuksia. Kirjoittaminen miehenä näistä kysymyksistä on vaikeaa, mutta koetin parhaani mukaan tukea kunnioittamani feminististä työtä ja vetää yhteen joitakin argumentteja uudella tavalla.

Entä kulttuuriteoreettiset lehdet?

Ei mitään. Kirjaa ei arvioitu ainoassakaan Britannian kulttuuriteorialehdistä.

Eikö se ollut outoa?

Olipa niinkin. Koin sen tuolloin melko tuskallisena. Mutta Amerikassa sitä arvioitiin laajasti, samoin Hollannissa ja Kanadassa, ja vastaanotettiinkin suopeasti. Luulen kuitenkin, että jos kirja julkaistaisiin tänään, asia olisi toisin. Olen juuri saanut valmiiksi uuden esseekokoelman *Taking Liberties: AIDS and Cultural Politics* toimitustyön - yhdessä Erica Carterin kanssa - ja odotan jännittyneenä, arvostellaanko sitä ollenkaan. Sen kustantaa lontoolainen *The Serpent's Tail*, erikoislaatuinen kustantamo, joka on pääasiassa keskittynyt latinalaisamerikkalaiseen ja eurooppalaiseen fiktoon, Chomskya se julkaisee, ja aivan äskettäin siltä ilmestyi hieno teos Oscar Wildestä. Esseekokoelma on huomattavasti yleistajuisempi kuin *Policing Desire*. Olen kirjoittanut siihen laajan johdannon, sekä toisen artikkelin aiheesta AIDS ja kolmas maailma; muita kirjoittajia on kaksitoista, sekä naisia että miehiä. Se liikkuu enemmänkin kulttuuriteorian valtavirrassa ja myös monin tavoin politiikassa.

Edellisen kirjani vastaanotto todella masensi ja loukasi. Pettymykseni kirjan saamaan vähäiseen julkisuuteen saattaa kuulostaa tyypilliseltä itsesääliä, mutta ottaen huomioon että Englannissa ei tästä aihepiiristä ole julkaistu mitään, sen hyljeksyntä oli outoa ja samalla merkille pantavaa. Tätä voi pitää oireena siitä ilmastosta, jossa paraikaa elämme, samoin kuin brittiläisen kulttuuriteorian tilasta niin vasemmistossa kuin muuallakin. Silloin asiaa ei haluttu ottaa edes esityslistalle, joten yritän nyt kolmen vuoden perästä uudestaan.

Nyt yritän pohtia pornografian ja representaation teoriaa pitäen silmällä sensuurin käytännön vaikutuksia terveyskasvatukseen ja turvaseksimateriaaliin. Katsomisen ja pornografian problematiikka ei ole ainoastaan teoreettinen, vaan sillä on todellisia poliittisia vaikutuksia AIDS-epidemiaan.

Voisin vielä lisätä, että brittiläisen television kulttuuri-teoreettinen analyysi on mieluummin keskittynyt saippuaoopperan kaltaisiin populaarikulttuurin alueisiin kuin AIDSin tapaisiin todella polttaviin, ylideterminoituihin ongelmiin. Ylideterminaation teoria on kehittynyt jo varsin mutkikkaaksi, mutta sitä sovelletaan yleensä melko neutraaleihin alueisiin, *Dynastiaan* ja sen sellaisiin.

October-lehti julkaisi AIDSista Douglas Crimpin toimittaman erikoisnumeron. Se oli amerikkalainen vastine Policing Desire -teokselle ja itse asiassa syntyikin kirjan vaikutuksesta. Tähän Octoberin erikoisnumeroon Leo Bersani, erittäin merkittävä amerikkalainen psykoanalyttinen tutkija, kirjoitti valtavan pitkän arvion Policing-teoksesta, jossa hän esittää osin täydentäviä, osin varsin kriittisiä huomioita siitä. Kanadassa muuten pidettiin myös merkittävä konferenssi kirjani pohjalta, joten sillä oli todella suuri vaikutus Amerikassa. Amerikkalaisten julkaiseman toisen painoksen johdannossa yritän vastata joihinkin Bersanin näkökohtiin, sillä uudessakin kirjassa puhun seksuaalivähemmistöistä ja niiden politiikasta. Olen tosin skeptinen sellaisen politiikan suhteen, joka juontuu rajattujen vähemmistöryhmien ideasta, mutta siitä huolimatta vähemmistöjen yhteisötietoisuuden kehittäminen voi olla Britanniassa - strategisesti - hyvinkin edistyskelistä ja tärkeää.

Taaksepäin katsoessa on kiinnostavaa havaita, että se mikä merkitsee interventiota yhdessä kulttuurissa, ei ole sitä yhtä selvästi toisessa. Mikä osoittautuu hyödylliseksi interventioksi Suomen televisiossa, saattaa merkittävästi erota tehokkaasta interventiosta vaikkapa Belgian televisiossa - paikallisten kulttuurierojen takia.

Tässä opimme jälleen Gramscilta position käsitteen tärkeyden. Kuinka kriisitilanne voidaan purkaa ja uudelleenartikuloida toisin uusien identifikaatioiden mahdollistamiseksi. Britanniassa olemme vielä kaukana perässä muuhun Eurooppaan ja Amerikkaan nähden vankan lesbo- ja homoidentiteetin rakentamisessa, etenkin toisiinsa nähden. Niinpä teokseni intervention aste ei tunnu amerikkalaisittain kovin relevantilta.

Näyttää siis siltä, että työssämme on paljon ratkaisemattomia ongelmia, mutta en ole siitä erityisemmin huolissani. Kuten Stuart Hall jossain sanoo "Meidän on varauduttava siihen, että projekteillamme on lopputuloksia, joita emme osanneet ennustaa." Meidän on ymmärrettävä tutkimusalueemme perinpohjainen epävakaisuus. Uskoakseni olin tästä varsin hyvin selvillä kirjoittaessani Policing -kirjaa, työskentelyperustan pettävydestä ja niistä oudoista paikoista, joihin työmme ennustamattomuus meidän voi johtaa. Olen joutunut mukaan sellaisiin keskusteluihin ja aiheisiin, joihin en alun pitäen ollut valmistautunut, kliinisten kokeiden etiiikkaan, biolääketieteen politiikkaan...

Katsoin eilen illalla täällä Suomessa tv-ohjelmaa - jonka kieltä en tosin tietenkään ymmärtänyt - thalidomidilapsista, joka on nyt varttunut kaksikymppiseksi kädettömäksi naiseksi. Hän käyttää jalkaansa kirjoittamiseen, juomiseen, kirjan sivujen kääntämiseen. Hän istui jalka pöydällä käännellen kirjan sivuja, tehden muistiinpanoja ja kaataen itselleen kahvia. Tietysti jalka on paksuuntunut ja voimistunut ja varpaatkin muistuttavat nyt sormia.

Jossain suhteessa tässä on kysymys hirviömaisyyden kuvasta ja samalla uskomattomasta saavutuksesta. Herää

kysymys kehosta psyykkisenä rekisterinä: mitä tapahtuu kun käsi korvautuu jalalla, mitä pelkoja ja psyykkisiä ahdistuksia se merkitsee? Psyykkisen ja sosiaalisen keskinäissuhteet osoittautuvat jälleen kerran äärimmäisen tärkeiksi. Mitä merkitsee olla "ruumiillisesti kykenevä" (able bodied), kuten me sanomme Englannissa - miten kehoa silloin käytetään? Mitä tahansa minulle henkilökohtaisesti tapahtuukin, tai mitä tapahtuu HIV-epidemian kontekstissa suodattuu lopun elämäni sen työn läpi, jota olen tehnyt - yksityisen heroismin ja julkisen rohkeuden uskomattomien näyttöjen läpi, joita olen kokenut etenkin Yhdysvalloissa sellaisten ihmisten parissa, joilla on vakavia fyysisiä haittoja HIVin seurauksena. Tämä laajensi suunnattomasti näkökulmaani niihin teorioihin, joita olin oppinut valokuvaa ja elokuvaa koskevassa työssäni. Ja kuten sanottu, poliittisessa toiminnassani koen etiiikan ja politiikan suhteet erityisen keskeiseksi, politiikkaan liittyvät subjektuutta koskevat eettiset kysymykset. Toisaalta lääketieteen ja hoidon saralla subjektin eettisistä oikeuksista on tullut minulle erityinen huolenaihe, toisaalta olen ollut kyseenalaistamassa Englannin lääketieteen ammattilaisten perinjuurin epäeettistä käytäntöä kliinisissä koeksissa ja hoidoissa. Ja kaikki nämä väittelyt palautuvat tietysti representaation kysymyksiin.

Toivon mukaan pääsen parin vuoden sisällä aloittamaan toisen laajemman AIDS-teoksen, jolle olen kaavailut nimeä "AIDS Britannia". Aion tarkastella siinä laajasti tämän epidemian sosiaalipolitiikan historiaa ja analysoida teoreettisesti joitakin tässäkin keskustelussa sivuttuja kysymyksiä. Luultavasti tulen julkaisemaan myös kokoomateoksen AIDS-artikkeleistani, joita olen kirjoittanut runsaanpuoleisesti pääasiassa Amerikassa - niitä ei siksi juurikaan tunneta Euroopassa. Ne muodostavat tietysti eräänlaisen narratiivin: yksi artikkeli sinne, kuukauden perästä toinen tänne, ja jokainen kertoo jotain työstämme ja sen etenemisestä. Haluaisin tämän näkyvän artikkelikoelmassani, sillä tästä pääsemme jälleen kysymykseen instituutioista. Minähän kirjoitan kuukausittaisen, mahdollisimman yleistajuisen pääkirjoituksen *Gay Man*-lehteen. Samalla kirjoitan kuitenkin myös *Screeniin* ja *Octoberiin*. Minusta tämä kirjoittamisen laaja-alaisuus on hyvin kiinnostava piirre, eräänlainen 1980-luvun lopun, *fin-de-sièclen* merkki. Toisin sanoen, ei tarvitse urautua ainoastaan akateemisen maailmaan, mutta ei myöskään alistua pelkästään markkinajournalismin ehtoihin: voimme tosi-asiassa työskennellä alueilla, jotka näyttäisivät perinjuurin vastakkaisilta ja pakottaa ne lomittamaan toisiinsa, puhumaan toisistaan ja toistensa kautta.

Kääntäneet **Veijo Hietala, Hanna Kangasniemi ja Kimmo Laine**. Kuvat Simon Watneysta Hanna Kangasniemi.